

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis Universa

Ad Mentem Præcipuorum Theologorum & Canonistarum, insertis suo loco
Propositionibus à S. Sede Apostolica novissimè damnatis concinnata. Et
Per Casus Practicos exposita

Complectens LXXV. Casus Materiam de Conscientia, Legibus, Peccatis,
Fide, Spe, Charitate, Jure, Justitia, Restitutione, Contractibus, Judiciis &
Religione &c.

Jansen, Leonhard

Coloniæ Agrippinæ, 1744

Casus VI. De subjecto Legum, seu de iis, qui legibus obligantur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39867

temporis imaginarii præcisè Sol attigerit, sed Ecclesiasticè, ita, ut nos regulemus juxta Cædendaria approbata & horologia communiter bene regulata: si alicubi plura sint hujusmodi horologia, possum sequi quodlibet, non tamen cum certa violatione alicujus legis, ut explicavi *Cas. 3. num. 22.* Ratio est consuetudo Ecclesiæ, quæ est optima legum interpret, & aliter non possemus scire, quando præcisè inciperet vel dēfineret obligatio ejusmodi legis.

C A S U S VI.

De subjecto Legum, seu de iis, quī Legibus obligantur.

FRemundus Princeps à suo Confessario quærit: 1. *An teneatur propriis Legibus.* 2. *Quid in Statu Aristocratico & Democratico.* 3. *An Clerici obligentur Lege Principis. Quid de Lege præjudicante immunitati Ecclesiastica.* 4. *An Legibus obligentur infideles, heretici.* 5. *Ebrii, pueri.* 6. *Amentes.* 7. *An peregrini obligentur Legibus locorum, per quæ transeunt.* 8. *An Legibus communibus.* 9. *An gaudeant privilegiis loci, in quo sunt.* 10. 11. *An obligentur Legibus suæ patriæ. An Religiosi ubique suis Regulis.* 12. *Quid de exeunte è loco obligationis ad locum, ubi non est obligatio.* 13. *Quid si suo loco poterat satisfacere Legi, v. g. audire Missam, an non auditâ possit exire.* 14. *Quid de eunte ex loco, ubi non est obligatio ad locum, ubi est obligatio.* 15. *An liceat ponere impedimentum Legi.* 16. *Quid si ideo ponatur, ut quis excusetur à Lege.* 17. *Quid de Lege naturali*

Et divina. 18. An sit obligatio removendi impedimentum aliunde positum. 19. Quid de eo, qui ponit rem preceptam absque animo satisfaciendi. 20. An eodem tempore aut eodem actu pluribus satisfacit legibus? Pro resolut.

1. QUÆR. I. Quinam obligentur Lege?

R. Leges non obligant, nisi subditos; hinc
 1. Legislator non obligatur propriis Legibus, neque quoad vim coactivam, ita ut incurrat pœnam à se statutam, uti fatentur omnes, neque directè quoad vim directivam, seu in conscientia, maximè in iis, quæ ejus statum vel auctoritatem dedecent; ut si Lex prohibeat portare arma vel pretiosas vestes: Ratio est: quia etiam vis directiva ex jurisdictione oritur, quam quis in se ipsum non potest exercere, cum nemo respectu suû possit esse Superior simul & inferior: deinde talis obligatio esset inutilis; cum enim obligatio Legis pendeat à voluntate Legislatotis, toties posset eam tollere, quoties Legem observare nollet, in aliis verò, quæ Legislatorem ipsum non dedecent, tenetur & ipse suis parere Legibus, non quidem vi propriarum Legum, sed ex dictamine rectæ rationis, quâ Princeps tanquam caput tenetur se conformare reliquo corpori: minùs tamen, & secluso scandalo ac turbatione populi, plerumque tantùm venialiter peccat Princeps propriam infringens Legem: Ratio est, quòd tantùm videatur esse levis deordinatio, quòd tanquam caput se hìc & nunc non conformet reliquo corpori. *Bonac. Less. & alii.*

2. 2. In Statu Aristocratico, ubi Optimates dominantur, & in Statu Democratico, ubi potestas est penes cætum populi, quilibet ex Optimatibus & ex populo directè obligatur publicatis
 le-

legibus, quia quilibet ex Optimatibus & popularibus est verus subditus respectu totius cætus tum Optimatum in statu Aristocratico, tum populi in statu Democratico.

3. Clerici non obligantur directè legibus Principis vel Magistratûs sæcularis, quia hi nullam in illos vel illorum bona etiam patrimonialia (ut bene notat *Engel. lib. 1. tit. 2. n. 35.*) jurisdictionem habent; aliud est de bonis feudalibus, quæ non absolutè, sed sub certis reservationibus, & salvo Jure feudali in Clericos transeunt; itaque ad leges civiles Clerici tantùm obligantur indirectè ex æquitate vel decentia naturali, vi cuius pro bono pacis una pars communitatis tenetur se conformare reliquis; debent tamen ejusmodi leges esse necessariæ pro bono communi, & non adversari Ecclesiasticæ immunitati, veluti lex de non vendendis frugibus extra patriam, de non admittendis peregrinis mercibus &c. Clerici has leges transgredientes plerumque tantùm peccant venialiter, nisi adsit scandalum, damnum tertii, vel Reip.; aut leges simul sint juris naturalis, ut servare jura contractuum, taxas mercium; tunc enim Clerici æquè obligantur quàm alii. *Azor, Suar. de leg. L. 3. c. 34. num. 13.* Nunquam tamen ob transgressionem à laicis puniri poterunt v. g. per confiscationem frugum vel mercium, quia à jurisdictione eorum, præsertim coactiva, sunt planè exempti: Imò si Superiores laici ferant leges immunitati Ecclesiasticæ præjudicantes, quibus v. g. Ecclesiæ vel loca pia fiunt inhabilia ad acquirendas possessiones, vel bona immobilia, hæ leges erunt illicitæ & irritæ, nec non ferentes incurrunt excommunicationem latæ sententiæ ab Honorio III. *C. No-*

veritis de sent. exc. quæ confirmata est à Trid.
sess. 25. c. 10.

4. 4. Catechumeni, Judæi aliique Infideles, etsi obligentur Legibus civilibus suorum Principum, non tamen Ecclesiasticis, quia nondum sunt subiecti Ecclesiæ per Baptismum; aliud est de Hæreticis legitimè baptizatis.
5. 5. Ebrii & habentes lucida intervalla manent subditi Legibus, quamvis per accidens non peccent, eas infringentes ob defectum rationis; hinc peccant, qui eos inducunt ad earum transgressionem, offerendo v. g. die Veneris carnes; Econtrà offerendo eas pueris ante septennium non peccatur, quia pueri ante illam ætatem probabiliùs nondum sunt subditi Legibus humanis, quæ feruntur humano modo; ideòque pro iis tantùm, qui habent usum rationis, qui ante septennium non præsumitur, eò quòd Leges positivæ attendant ad ea, quæ plerumque contingunt. *L. nam ad ea. ff. de leg.*
6. 6. Perpetuò amentes, etsi non obligentur Legibus humanis, tamen subiecti sunt Legibus naturæ, hoc ipso, quòd participant naturam rationalem; hinc, quamvis ipsi per accidens ratione uti non valeant, peccant tamen, qui eos inducunt ad transgressionem Legis naturalis, v. g. ad blasphemandum, fornicandum, &c. quia, cùm hæc sint intrinsecè mala, tribuuntur principali libero agenti, qui amentis operâ velut instrumento utitur: econtrà non esse illicitum iis offerre carnes, vel iis die festo opera servilia imponere, docet *Laym. L. 1. t. 4. c. 12. num. 3.* eò quòd non sint subiecti Legibus Ecclesiæ, ideòque non videatur esse malum causare, ut id faciant, quod nullâ lege iis prohibitum est. Quo-
ad

ad esum carnis consentio; quoad opera servilia puto peccare eum, qui ea die festo perpetuo amenti imponit saltem suo nomine in suam utilitatem, tunc enim censetur ipse imponens per amentem, tanquam per instrumentum vivum laborare: sicut ergo peccat, qui per equum, bovem vel asinum, tanquam per instrumenta laborem servilem diebus festis exercet, quamvis certum sit, jumenta nulli legi esse subjecta, sic à potiori, qui per amentem: aliud est de esu carnis, nam eas offerens non censetur per amentem edere, secus, qui facit eum in sui commodum laborare.

QUÆR. II. An peregrini & viatores obligentur legibus locorum, per quæ transeunt? 7.

R. Peregrini & viatores regulariter non obligantur specialibus illorum locorum præceptis, per quæ transeunt. *Sayr. Less. L. 4. de just. c. 2. n. 49. Laym. & quoad peregrinos consentit Sanch. L. 1. moral. c. 12. Diana, Sannig de leg. dist. 3. q. 8. num. 9. Ant. Herman Thes. 5. Eng. num. 31.* Unde, si in tali loco sit speciale festum vel jejunium, non tenentur audire Missam, vel jejunare: Ratio est: quia nullo modo sunt subditi talis loci vel Superioris, neque ratione originis, domicilii, contractus vel delicti, ergo ejus legibus non obligantur, sed solum communibus.

Dixi 1. regulariter: quia peregrini nique tenentur servare leges & solennitates contractuum, quia contractus sortiuntur forum loci, in quo celebrantur, *c. fin. de for. comp. L. 19. ff. de jud.* Item tenentur servare leges, quarum violatio cederet in scandalum aliorum, in damnum vel injuriam loci, in quo existunt: hinc non licebit illis inde contra prohibitionem evehere,
vel

vel illuc inferre frumenta, merces, portare arma prohibita, vendere supra statutum pretium, &c. exigit enim æquitas naturalis, ut, qui in alieno loco sentiunt commodum transitûs, etiam sentiant onus legum necessariorum pro conservatione loci: ex hoc capite viatores etiam tenentur solvere pedagia, vectigalia. *AA. cit.*

3. *Dixi 2. Specialibus illorum locorum præceptis:* nam legibus communibus utique obligantur, etiam si forsitan illæ in suo territorio non sint receptæ, vel contrario usu abrogatæ, unde Belgæ, cui in sua patria licitum est diebus Sabbathinis inter Nativitatem Christi, & Purificationem B. M. V. comedere carnes, existens istis diebus Colonia tenetur abstinere ex communi lege Ecclesiæ, *communis cum Laym. de leg. c. 12. n. 3.* & ratio est, quod in sua patria tantum excusetur per consuetudinem, quæ utpote contra jus commune est odiosa, & restringitur tantum ad locum, in quo viget, sicut statutum aut privilegium locale. *arg. c. 2. de Constit. in 6.*

- Dixi 3. Locorum, per quæ transeunt:* nam, si per majorem partem anni intendant ibi manere, jam à prima hora tenebuntur ad statuta talis loci, quia per quasi domicilium facti sunt subditi.
9. *Econtra,* quamvis peregrini non teneantur statutis specialibus locorum, attamen privilegiis, consuetudinibus, aut statutis favorabilibus illorum locorum, per quæ transeunt, uti possunt; hinc Germanus transiens per Belgium poterit antedictis diebus Sabbathinis ibidem comedere carnes, & apud Hispanos intestina; item in loco, ubi Quadragesima juxta novum Calendarium est absoluta, non jejunare, etsi in loco sui domicilii adhuc jejunetur. *Sanct. L. 1. mor. c. 12. Less. Bonac.*

Bonac. Reiffenst. n. 40. La Croix L. 3. p. 2. num. 1271. Econtra si in loco sui domicilii quadragesimam absolvit, non tenetur jejunare in loco, ubi existit, etiamsi ibi quadragesima adhuc perduret, modò absit scandalum. *DD. citt.*

QUÆR. III. An peregrinus obligetur legibus suæ patriæ, quando alibi est, ubi illæ non vigent? 10.

R. Regulariter non obligari. *Suar. c. 32. Engel. Konig. L. 1. t. 2. & ibid. Schmalzg. num. 41. Herman. Thes. 4.* Ratio est, quòd statuta localia cohæreant loco, nec extendantur ultra territorium statuentis etiam respectu subditorum, *c. 2. de Constit. in 6.* Unde si in tua patria sit dies festus vel jejunium, alibi existens, ubi jejunium, vel festum secundùm Jus commune non est, non teneris jejunare vel audire Sacrum, nec Clericu extra Diocesin existens tenetur lege sui Episcopi, quâ v. g. prohibet lusum chartarum.

Dixi regulariter, nam si transgressio statuti 11. vergat in detrimentum loci, vel injuriam Magistratûs, aut Principis, etiam extra territorium obligabuntur subditi, ut si statutum sub certa pœna prohibeat de Principe loqui injuriosa, aut præcipiat Clericos etiam absentes comparere in Synodo, vel cives in Magistratu: idem à potiori tenet de religiosis, qui non ratione territorii, sed ratione obedientiæ suis Superioribus subjecti sunt, ideòque eorum statutis & mandatis ubicunque terrarum obligantur, quin & in alieno territorio citari, excommunicari, & propriâ auctoritate capi possunt. *Sylvest. V. excommunicatio num. 15.* Ex dictis.

Deduces seqq. 1. Qui bonâ fide vel negotiorum causâ abit è loco, in quo erat obligatio v. g. jeju- 12.

jeju-

jejunii, vel audiendi Missam, ad locum, in quo non est talis obligatio, excusatur ab his: Si verò ideo exeat, ut se à lege eximat, plures dicunt eum manere obligatum lege, eò quòd fraus ei non debeat patrocinari, *c. Sedes, &c. ex tenore de rescript.* sed probabilius est, eum excusari, quia utitur jure suo; lex enim non prohibet exire è loco, sed tantùm præcipit, ut observetur ab iis, qui existunt in loco, nec fraus ei patrocinatur, quòd solùm improbant cit. textus, sed conditio loci, *& nullus videtur dolo facere, qui jure suo utitur. Reg. 15. ff. de reg. juris. Salmantic. Illung. t. 1. d. 2. n. 23. Mezger in 1. 2. d. 35. a. 5. n. 27. Schmalzg. l. c.*

Si dicas, qui obligatur lege, etiam obligatur non ponere impedimentum legi, aliàs enim non peccaret, qui tempore audiendæ Missæ se voluntariè componit ad somnum.

2. Qui ideo exit ad locum, ubi *Trid.* non est receptum, ut ibidem clandestinè matrimonium contrahat, matrimonium in fraudem legis contractum est illicitum & invalidum, ergo.

3. Manente lege est obligatio non ponendi impedimentum legi C. lege non manente N. exiens ad locum, ubi non est lex, facit respectu suò non ampliùs esse legem, statutum enim locale cohæret loco, sicut igitur malum non est, petere dispensationem, vel rogare Superiorem, ut tollat legem, sic nec malum est exire ad alium locum, & facere, ut respectu suò non sit lex.

Ad 2. Quòd matrimonium ejusmodi sit illicitum & invalidum, est ex speciali decreto Urbani VIII. ut dicam *cas. 110. n. 12.*

13. 2. Qui cogitat exire è suo territorio, in quo est lex audiendi v. g. Sacrum, si tanto tempore
ibi-

ibidem existat, ut commodè possit audire, habeatque occasionem audiendi, tenebitur audire: probabile tamen etiam est, quòd, si plures Missas potuisset audire, v. g. unam horâ octavâ, alteram horâ undecimâ, neglecto omni sacro, possit exire ante horam undecimam, quia poterat differre auditionem Missæ usque ad undecimam, & tunc petere dispensationem à lege, quam, ut suppono, novit se impetraturum, ergo etiam poterit tunc exire è loco, & ponere se in statu, in quo non est lex. *Sanch. Reiffenstuel num. 36. Herman. pag. 38.* Sed prior sententia, titi est magis pia & tuta, ita & in praxi suadenda: si unicum tantum est Sacrum v. g. horâ octavâ, & adhuc existas in loco, certum est juxta omnes te obligari, quamvis statim post Sacrum velles exire, quia manes subditus statuto locali, illo tempore, quo necessariò erat implendum.

3. Discessurus ex loco, ubi non est obligatio ^{14.} jejunii vel abstinentiæ, potes ibi non tantum plene refici, sed & vesci carnibus: si tamen eodem die venias ad locum, ubi est jejunium, distinguendum est, vel enim iste locus est locus tui domicilii, & tunc non potes secundo refici, minus vesci carnibus, quia es subditus legibus loci; si es in loco peregrino, non teneris speciali jejunio istius loci, bene tamen jejunio communi totius Ecclesiæ.

QUÆR. IV. An & qualiter peccet, qui facit ^{15.} se impotentem ad implendam legem, vel qui ponit impedimentum legi implendæ? R. Id decidere est difficillimum; in praxi tenenda sunt seqq.

1. Pleraque leges humanæ non obligant, ut aliquot diebus antecedenter non ponatur impedimen-

dimentum : Ratio est communis usus & interpretatio, de quibus constat Legislatoribus, hinc non peccat, qui die Sabbathi iter vel etiam venerationem aggreditur, prævidens, se altero die non posse audire Sacrum, nec peccat contra religionem vel jejunium, qui per nimium potum prævidet post aliquot dies se non posse jejunare, audire Missam, legere horas, &c.

16. *Dixi 1. Qui prævidet* : nam, qui ideò ponit impedimentum, ut excusetur à lege, v. g. projicit vel donat alteri Breviarium etiam aliquot diebus antecedenter, ut non teneatur orare, peccat contra præceptum orandi horas, quia fraudulenter agit contra legem in actu primo obligantem. Aliud est de eo, qui ideò de loco exit, vel dispensationem petit, ut à lege eximatur, quia per alium locum vel dispensationem respectu ipsius tollitur lex, per consequens nec in actu primo eum obligat.

Dixi 2. Aliquot diebus antecedenter : quia, si ipso die, quando jam præceptum urget, vel immediatè antecedenter ponatur impedimentum, v. g. aliquis ipso die festo aut horâ decimâ vel duodecimâ noctis sinè justa causa exit, & Missam negligit, indubiè peccat, sic enim habet communis persuasio & usus, qui est optimus legum interpretes, *Gob. in exper. c. 5. n. 4. §. 3.*

17. 2. Præcepta naturalia & divina obligant, ut etiam aliquot diebus antecedenter non ponam impedimentum; obindè peccant contra justitiam Pastores, Officiales, famuli, si per nimium potum se prævideant incapaces fore ad obeundos labores ex justitia debitos, item, qui per potum vel per lusum reddunt se impotentes ad solvenda debita, vel ad alendam familiam; qui per

per iter vel negotia se prævidet impediendum à
 communione annua, probabiliùs tenetur præve-
 nire, vel ex post supplere.

3. Quamvis quis obligetur non ponere impe- 18.
 dimentum legi, non tamen semper tenetur re-
 movere impedimentum aliunde positum, nam
Marchin. Tamb. Suar. La Croix cum comuni
 docent, quòd non obliget procurare valetudi-
 nem vel liberationem è carcere præcisè, ut sa-
 tisfaciam præcepto Ecclesiæ de audienda Missa,
 vel præcepto naturali de legenda Missa, quando
 ad eam ex justitia obligor; aut etiam, ut satis-
 faciam præcepto divino de confessione & com-
 munionem annua, econtrà, si per censuras, v. g.
 excommunicationem, suspensionem vel inter-
 dictum impediatur, plerique docent me teneri pe-
 tere absolutionem à censuris, quia censuræ im-
 mediatè & directè impediunt ab ejusmodi fun-
 ctionibus, cum ab Ecclesia ad illum finem infli-
 gantur; hoc autem non facit carcer & infirmi-
 tas, *Tamb. L. 3. de Mis. c. 6. §. 1. num. 8. Gob.
 num. 98. La Croix L. 1. num. 782.* Ratio ho-
 rum omnium est intentio Legislatorum, quæ ex
 usu & judicio prudentum rationabiliter colligi-
 tur: constat enim Legislatores in una materia
 faciliùs permittere impedimentum legis, quàm
 in alia, sic lex jejunii permittit assumi honestum
 laborem cum jejunio impossibilem, non verò
 id permittit lex Missæ vel horarum.

QUÆR. V. An opus præceptum poni de- 19.
 beat animo satisfaciendi præcepto? R. Plerumque
 non requiritur animus satisfaciendi præcepto, sed
 sufficit, quòd ponatur materia præcepti, hinc,
 qui audit Sacrum, legit horas, dat eleëmofy-

F

nam

R. D. Jansen Theol. Moral. Tom. 1.

nam immemor præcepti vel voti, satisfacis, imò, quamvis quis habeat intentionem oppositam v. g. per hoc Sacrum, per hanc recitationem horarum non satisfaciendi præcepto, modo adsint reliqua, satisfacit, nec tenetur ad novum Sacrum, vel novas horas: quod tamen probabilius non tenet de obligatione voti, vel debito justitiæ, nam, si nolis per hanc eleemosynam satisfacere voto, per hanc pecuniam extinguere debitum justitiæ cognitum non satisfacis. Ratio horum est, quòd obligatio voti & debiti oriuntur ex libera hominis voluntate, ideoque in his obligationibus potest liberè velle perseverare; e contra aliæ obligationes oriuntur à voluntate Legislatoris, ideoque non est in potestate subditi, ut, posita materiâ præceptâ, perseveret obligatio. *Suar. Herinx. Reiffenst. n. 45. & seqq. La Croix L. c.*

20. QUÆR. VI. An eodem tempore, aut etiam eodem actu pluribus & distinctis legibus satisfieri possit? R. Affirm. Si materiæ legum neque ex se, neque ex intentione Legislatoris sint incompatibiles, secùs, si se compati non possint. Unde deducuntur seqq.

1. Die festo possum audire Missam, & simul legere horas Canonicas, persolvere Pœnitentiam, aut alias preces obligatorias, audire concionem, &c. quia hæc omnia cum auditione Missæ sunt compatibilia, ut latius explicabo Cas. 95. à num. 3.

2. Si plura præcepta eandem materiam præcipiant, v. g. vovisti in vigilia S. Mathiæ jejuna-
re, & Confessarius idem pro pœnitentia imposuit, satisfacis eodem actu præcepto Ecclesiæ, voti & pœnitentiæ, ut per se patet. Item ob-
ligaris

ligaris orare horas ratione ordinis & beneficii, satisfacis una recitatione. Si festum incidat in Dominicam, satisfacis utriq; audiendo unam Missam. Econtra si alicui ex pluribus titulis debeas centum aureos, non satisfacis, si semel des centum, quia justitia exigit æqualitatem rei ad rem, in aliis præceptis præcipuè attenditur intentio legislatoris.

3. Vorum & pœnitentia plerùmq; non implentur per actum aliàs debitum v. g. Confessarius præcipit audire Missam, debes eam audire die feriato; aut in die festo audire duas, unam ex lege Ecclesiæ, alteram ex præcepto Confessoris. Item si vovisti eleëmofynam, & Confessarius imposuit eleëmofynam, eâdem stipe non satisfacis utriq;. Item Confessarius indeterminatè te jussit jejunare uno die Sabbathi, non potes eligere Sabbathum, in quod incidit jejunium Ecclesiæ; econtra, si determinatè jussit primo Sabbatho, vel tribus Sabbathis consequenter jejunare; satisfacis, etsi in Sabbathum simul incidat jejunium Ecclesiæ. Item vovisti omni die audire Missam, non teneris juxta *Sanch. & Bonacina*, diebus Dominicis & festis audire duas. Ratio horum omnium est, quod hæc plerùmq; ut mens Confessarii & voventis, nisi aliud expresse-

rint. Plura de his dicam suis locis.

